

MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC CHỦ ĐỘNG CỦA HỌC SINH TRONG CHƯƠNG TRÌNH ĐỊA LÝ LỚP 10 (PHẦN TỰ NHIÊN)

I. PHẦN MỞ ĐẦU

Nhiều em HS cho rằng học địa lí là học thuộc lòng những gì thầy cô đã dạy, như vậy là đủ, còn kĩ năng và tư duy dành cho các môn toán, lí, hóa. Vì thế học sinh ít quan tâm, ít dành thời gian nghiên cứu trước và ít góp ý xây dựng bài,... và giờ học địa lí vốn đã khô khan nay lại càng nhàm chán hơn

Học địa lí không phải là học một cách máy móc thầy nói trò nghe, cũng không phải học từng phần riêng biệt độc lập. Mỗi bài, mỗi phần đều có sự gắn kết, đều có mối quan hệ qua lại tác động đến nhau. Môn địa lí rất gần gũi, gắn bó với con người bởi nó là những hiện tượng tự nhiên diễn ra xung quanh cuộc sống. Vì vậy khi tổ chức cho học sinh học cần thông qua những biện pháp đổi mới tạo tính tích cực, chủ động, đồng thời phải biến những mối quan hệ địa lí trở nên đơn giản để học sinh dễ tiếp thu.

II. BIỆN PHÁP

Biện pháp 1: Dạy học bằng tình huống thực tế

Dạy học bằng tình huống thực tế đây là phương pháp dạy học hữu hiệu nhằm mang lại niềm vui, hứng thú, thắp lên ngọn lửa say mê, tìm tòi chiếm lĩnh tri thức; phát triển tư duy, năng lực phát hiện và giải quyết vấn đề; từ đó hình thành ở học sinh nhân cách của người lao động mới, tự chủ, sáng tạo, có khả năng giải quyết tốt các tình huống do cuộc sống đặt ra.

Ví dụ: Bài 12: Sự phân bố khí áp, một số loại gió chính.

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ:

- GV đưa ra 2 tình huống

Tình huống 1: Hãy đọc 1 đoạn thơ trong bài thơ “Đoàn thuyền đánh cá” của Huy Cận

Mặt trời xuống biển như hòn lửa
 Sóng đã cài then, đêm sập cửa.
 Đoàn thuyền đánh cá lại ra khơi,
 Câu hát căng buồm cùng gió khơi.

Tình huống 2: Vào ban ngày khi đi đến những nơi ven biển chúng ta sẽ cảm nhận được có luồng gió mát từ biển thổi vào.

Câu hỏi 1: Vì sao đoàn thuyền đánh cá của Huy Cận lại ra khơi vào chiều tối, tại sao vào ban ngày khi đến những vùng ven biển em cảm nhận được có luồng gió mát từ biển thổi vào?

Câu hỏi 2: Cho biết nơi hoạt động của 2 loại gió trên, hướng như thế nào?

Câu hỏi 3: Hãy giải thích cơ chế hình thành gió đất, gió biển?

Bước 2: HS thực hiện lần lượt các nhiệm vụ trên

Bước 3: HS lần lượt trả lời các câu hỏi trên

Bước 4: GV chuẩn xác

Biện pháp 2: Thảo luận nhóm – hình thức trò chơi “hợp lực”

-Học sinh tham gia vào các loại hoạt động nhóm sẽ học được cách làm việc cùng nhau, thúc đẩy sự phát triển của tinh thần đồng đội. Khi làm việc trong một tập thể, một nhóm học sinh sẽ không thể làm theo ý mình mà phải tuân theo quy định chung của nhóm góp phần rèn luyện tính kỉ luật. Làm việc nhóm chính là lúc các thành viên trong nhóm phải giao tiếp từ đó các em sẽ hiểu nhau nhiều hơn và dần sẽ trở nên thân thiết.

Ví dụ: Tìm hiểu nội dung bài 7: Trái Đất. Thuyết kiến tạo mảng (phần 1: nội dung thuyết kiến tạo mảng)

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ:

GV chia lớp học thành 4 nhóm, mỗi nhóm sẽ được phát phiếu để trả lời. Các nhóm sẽ lần lượt trả lời 5 câu hỏi, mỗi câu đúng được 10 điểm, sau khi hoàn thành các nhóm sẽ tiến hành chấm chéo sản phẩm, đội nào có số điểm cao nhất sẽ dành chiến thắng.

Thang chấm điểm	Tỉ lệ
Câu:....	Đúng 100% = 10 điểm
	Đúng 85 - 90% = 8,5 điểm
	Đúng 70 % - 80 % = 7,5 điểm
	Đúng 60 % - < 70 % = 6,5 điểm
	Đúng 50 % = 4 điểm
	Đúng < 50 - 10% = 4 điểm

GV trình chiếu bài báo đề cập vấn đề “thuyết trôi lục địa”. HS đọc bài báo và trả lời câu hỏi

Câu 1: Em biết gì về thuyết “lục địa trôi” (ra đời năm nào, tác giả, nội dung chính)

GV tiếp tục yêu cầu HS dựa vào nội dung SGK trang 24 và hình 4.4 trả lời các câu hỏi sau

Câu 2: Trình bày khái quát về thuyết kiến tạo mảng

Câu 3: Kể tên các mảng kiến tạo lớn của thạch quyển

Câu 4: Cho biết vì sao các mảng kiến tạo có thể dịch chuyển

Câu 5: Em đang đứng trên mảng kiến tạo Á-Âu, mảng này đang dịch chuyển, hãy dành thời gian 30 giây để ngời thiên và hãy nêu cảm nhận của em sau khi ngời thiên và vì sao em có cảm nhận như vậy?

Bước 2: HS thực hiện lần lượt các nhiệm vụ trên

Bước 3: các nhóm sẽ trao đổi sản phẩm và tiến hành chấm chéo

Bước 4: GV chuẩn xác

Biện pháp 3: Sử dụng phương tiện trực quan

Phương pháp trực quan hiểu một cách “nôm na” thì “trực” là trực diện, trực tiếp, gần gũi và rõ ràng; còn “quan” là quan sát, nhìn thấy bằng mắt, tức đang quan sát một sự vật, hiện tượng một cách chân thật. Vậy trực quan đơn giản là trực tiếp quan sát sự vật hiện tượng một cách rõ ràng và đầy đủ. Những phương tiện trực quan có tác dụng giúp người học dễ dàng tiếp nhận tri thức mới, thông qua đó sẽ hứng thú học tập hơn; tạo sự tò mò, say mê nghiên cứu.

Ví dụ: Khi dạy Bài 12: Sự phân bố khí áp, một số loại gió chính

Bước 1: Chuyển giao nhiệm vụ:

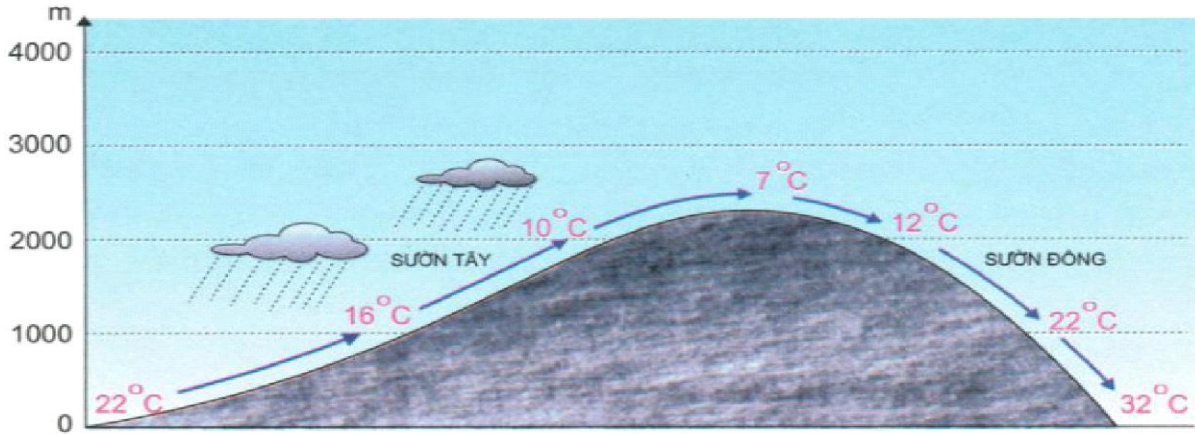
-GV yêu cầu HS xem hình 12.5 SGK sau đó sẽ trả lời các câu hỏi sau:

Câu 1: Hãy nêu sự khác biệt giữa sườn Đông và sườn Tây? Vì sao?

-GV tiếp tục cho HS nghe một đoạn bài hát “Sợi nhớ - sợi thương”, kết hợp với xem hình 12.5 SGK và trả lời câu hỏi

Câu 2: Lời bài hát và nội dung hình 12.5 có gì khác nhau?

Câu 3: Gió Fơn là loại gió như thế nào, thời gian hoạt động ra sao?

Hình 12.5 – Quá trình hình thành gió fơn

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ

Bước 3: Báo cáo sản phẩm

Bước 4: GV chuẩn xác nội dung.

Biện pháp 4: kết hợp cho điểm miệng hoặc điểm cộng từ ba biện pháp đã được nêu ở phần trên.

Kích thích tinh thần ý tự học tập của học sinh, các em sẽ chuẩn bị bài trước cũng như sẽ tìm hiểu thêm về kiến thức của nội dung bài mới để có thể phát biểu cải thiện điểm, tạo được sự tập chung chú ý theo dõi tiến trình lên lớp của GV, tạo không khí vui tươi trong lớp học.

Cách thức cho điểm thường xuyên (miệng) hoặc điểm cộng sẽ theo quy định, HS tự nguyện xung phong trả lời, các em xung phong phát biểu có thể lấy điểm hoặc không tùy theo quyết định của HS, trường hợp GV gọi nếu trả lời đúng không được cộng điểm miệng hoặc điểm cộng

Câu hỏi tùy mức độ có thể lấy điểm thường xuyên (miệng) hoặc điểm cộng	Tỉ lệ trả lời đúng	Số điểm	Điểm cộng
	100%	10	+1
	80 - < 100	9	+0.75
	70 - < 80	8	+0.5
	60 - 70	7	+ 0.25

III. KẾT LUẬN

- Các biện pháp trên có thể áp dụng vào nhiều bước trong hoạt động dạy học như: khởi động, hình thành kiến thức mới, luyện tập, tìm tòi nghiên cứu phát hiện kiến thức mới trong phần vận dụng, ...v.v.

- Một giờ học áp dụng phương pháp dạy học tích cực, học sinh sẽ thấy mình là trung tâm và mình được học, được tiếp nhận kiến thức chứ không phải bị ép buộc. Trong giờ học, học sinh sẽ chủ động chia sẻ những ý kiến, kiến thức của mình với giáo viên và bạn học. Vì vậy khi bước vào giờ học, học sinh sẽ luôn có tinh thần thoải mái, thái độ đón nhận kiến thức một cách tích cực và hạnh phúc vì được thể hiện bản thân mình. Với tinh thần như vậy, khả năng ghi nhớ, tiếp nhận kiến thức mới cũng cao hơn hẳn.

Sóc Trăng, ngày 05 tháng 11 năm 2024

Người thực hiện

Lâm Ngọc Bích